

Viselettörténeti adatok a XVIII—XIX. századból

A Székely Nemzeti Múzeum egyleveles nyomtatványainak rendezése közben BOGÁTS DÉNES levéltáros úr körülbelül háromszáz olyan XVIII—XIX. századi nyomtatványra hívta föl a figyelmemet, melyekben több-kevesebb néprajzi adat található. Az említett nyomtatványok közül legelsőnek a viselettörténeti jelentőségű körözüvények kivonatát közlöm, elhagyván néhány — az Osztrák-Magyar Monarchia nem-magyarországi részeire vonatkozó adatot.

Hálás köszönetet mondok HERPEI JÁNOS múzeum-igazgató úrnak, hogy az adatok lemásolását és közlését megengedte, valamint BOGÁTS DÉNES levéltáros úrnak azért, hogy nagy levéltári gyakorlatával állandóan segítségemre volt.

1791.

1. Feichtner Antal, 17 éves, magyarul és németül jól, oláhul „tsak kevesset“ beszél... — Kurucz Mátyás, 15 éves, beszél németül, magyarul és oláhul... „Szöktenek el mind a' ketten a' Splényi Regementtyéhez tartozó árva Katona Gyermekek nevelő Házából... szürke kalapban, és kaputban, hasonló színű Laibliba, magyar Nadrágban, és Bakkantsban, tsattos nyakravalóval“ (Keltetés: Clausenburg...).

1792.

2. „... a' Puszta Goroszlói Hidtól, melly vagyon Nemes Kraszna Vármegyében, mint mondatik, valamelly Magyar-Országról Erdélybe s talám éppen Szebenbe Rezet, vagy Vasat vitt Szekeres Emberek“ ellopták Erdődi Bertát, aki 14 éves, „gesztenye szín haja... hátulról a Sömöreg miatt meg-nyirettetett... volt Öltözete: Bolhaszin sárga, és fehér babos Lájblia, Kökörtsén-szín fejér virágos sellyem Keszkenyője, tsikos Matéria Szoknyája, ki-metzett fejér Elő-ruhája, alaton sarku fekete csizmája.“

3. Beretzki János, 18 éves, brassai, „Mestersége Felejtár“, magyarul jól, oláhul „nem igen tisztán“ beszél. „Köntösse kurta Kaput, Magyar Nadrág, Baratzk virág szín Posztóból. Veres Posztó Lajbli, Sinór a' Köntössin, veres, és fejér szörből Bogár-hátu, Magyar Csizma, németes Ing, ujjas német Köppenyege fejér Posztóból.“

4. Tutai Mátyás, 40 éves, „Születésére nézve Tót nemzet, Nyitra-Vármegyei Szent Benedeki... Beszél Magyarul értelmesen, de kottontva, Oláhul, Németül keveset, Lengyelül és Csehül valamit, Tótul jól... nagy sárga Bajusszu, mellyet meg-kenve és karikára fatsarva visel, Haját hátra kötve viseli, üsteke nintsen el-vágva, Fül-haja apró, és azt hátra kenve visel... Köntösse egy hosszú, és egy kurta kaput, Magyar Nadrág Baratzk virág szín Posztóból, veres Posztó Lájbli, veres, és fejér szörből bogár-hátu Sinorral; Stibli, németes Ing, fejér posztóból németes ujjas Köppenyege.“

5. Orosz, „Ifiju, de honnét származott nem tudatik, mikor ezen gonoszt tselekedte, Fedornak nevezte magát“; volt „fejér Zekője, fekete sinórral, az Oroszoknak szokása szerint való két bő-Nadrága, minden felől le-botsátott régi Nagy Süvege.“ Azért körözték, mert a Felső-banyáról Máramarosszigetre vezető úton két zsidót kifosztott.

6. A fenti orosz ifjúval együtt fosztogatott egy korosabb oláh, aki „Magyar, Oláh, Orosz nyelveken tud beszélni“, „Juonnak nevezte magát, és azt mondotta, hogy sok helyen, de főképpen most utólyára Kolos'várt kotsiskodott... két felől tsőgre kötve hosszu le-botsátott huntz-vut hajai, a'mellyeket némelykor füleire tekert... rövid, fejér, Németes Ingje, bő fejér kurta Gatyája, botskora, kurta Gubája, és egy régi fekete kitsiny Süvege, nyakra-való nélkül...“

7. Bucsi, vagy másképp Enyedi Nagy János, 24 éves, református, „Erdély fi, Barátosrul való“, „deákul 's magyarul jól tud“, „fél viseltes kék ujjas Köpenyegben, derékra való kék Bársony Lájbliban apró gombokkal, egy lábravalóban, ingben, veres posztó Sapkában, melynek a' prémje veres posztóból vagon...“

8. Ardjelán Vonuy, „Oláh Nemzet“, 35 éves, „ki-is Motsinak mondotta magát, de az Apja Gyermek korában Magyar Országra ki-vivén, ott fel-nevelkedett, az Apja halála után az Aradi, és más pusztákon-is Gujás vólt, az idén pedig Erdélybe bé-vetődvén, a' mult Fülep Jakab napi Ditső-Szent Mártoni Sokadalom előtt való Barom-vásárban elkövetett, és rajta-ért ló Lopásért el-fogatott, és a' Filiális Széken Törvénye ki-folyván, esztendei rabságra, és 100. Páltzára íteltetett“, „a' Feje-tetején a haját bé-szokta fonn, beszél született nyelvén Olá hul, és ugyan Oláh, de nem tudatik, uj-é? vagy ó vallást tart“.

9. „Kováts Anti, Széplaki, Cigány nemzet, Titt. Sárdi Simény Elek Ur helyén lakó, ... mint-egy 20. Esztendős... beszéll czigányul, olá hul, és magyarul székelyesen; az Apja Katona vólt, Erdő-Vidéken Rákoson-is lakott, Romano Catholica vallásu“... „haja bé van fonva hátul... a' bal Füle meglyukasztva és gyöngy fityeg rajta... tsupántsak egy Lábura valóban ment el“ (Küküllő megyéből szökött).

10. „Réz-mives, vagy másként Bogári Samu... ugyan Titt. Simény Elek Ur helyén lakott, egy darabig Széplakon, de különben imitt amott lakó Czigány nemzet... mint-egy 26 esztendős... R. Catholica Vallásu, Magyar, Oláh és Czigány Nyelveken beszéll; Vajdakután fogattatott el Ló-lopásért... fekete befont hajju, két felől Füle mellett pudli hajju le-eresztve...“

11. Lakatos János, „Sátorral imitt amott lakó, ugyan tsak Titt. Simény Elek Ur Keze alatt lakott Széplakon... Czigány nemzet, mint-egy 40. esztendős, R. Catholica Vallásu, beszél magyarul, olá hul, és Czigányul...“

Ennek a' Felesége ki-menvén hozzá a' Török-buza kapálóba: az vitt Ráspolyt-is, a'mellyel a' vasakat Lábaikról mindnyájan le-reszelték, és ő is el-ment vélek; ezen Czigánynénak neve nem tudatik, de mint-egy 30 esztendős, viselős... elől fejér gyólts, hátul Karton-Ruhát visel, magyarul, és kétség kívül Czigányul-is beszél.“

1794.

12. Molnár Ferenc, marosszéki, harczói, 38 éves, református, „Csizmadia mesterséget tudó“, beszél magyarul, „vitt-el magával egy pár Csizmát, egy pár inget, lábra valót, fátyol nyakra valót, nyári Kitlit, egy pár posztó nadrágot Szijastól“.

13. Domokos Károlyné Torma Ilona gyulatelki jószágáról elszökött Sárdi Gáspár „sok kárt tett, számadatlan és butszuzatlan“ távozó tisztartó, aki „eredet szerint... Szilágy Somlyai Fi... Kálvinista“, 41 éves; „Köntösse vagyon egy kék Báránybőrös hatvanas posztóból készült maga színü gombjaival, keszülettyivel mentéje, és vidrával prémezve kék Nadrága, Lájblia, kordovány Csizmájja, kerek Kalapja, a' Lájblia fényes tarka réz gombos, mosollygó mostani módi, prémezetlen ujjas, vagy-is Zekéje... fejér Nyakravalóval jár, a' haját Sinorba fonnya két ágba korbáts módjára...“

14. „Kolos Vármegyéből szent Mihály Telkéről el-szökött... Jabrotzki Iosepha: ki-is... fejér vastag válban, materia szoknyában ment-el, vitt pedig magával két rendbéli Német és Magyar Kötösöket, Pásint szín nestes Bundát, arany vagy ezüst bojtos Kötővel“.

15. „Keresi más-ként Moldovány, vagy-is Csudár Togyer... Nemes Kraszna Vármegyében Rétsében lakó kis Guthi, és Szilágy Szétsi Guthi Farkas elszökött Béresse“, 35 éves, „Oláh valláson levő, Magyarul-is beszél, noha Oláh... szökött-el uj szürbe, Lábravalóba, és Kalapba“.

16. Szabady László, marosszéki, udvarfalvi, 18 éves, beszél magyarul és olá hul, református; „el-vitt magával egy posztó Nadrágot 's egy Nadrágszizjat, egy inget, egy lábravalót, egy nyakravalót fátyolt“.

17. Fogarasi Ferenc, *udvarhelyszéki, ocfalvi*, 17 éves református, beszél magyarul s keveset olá hul; elvitt magával „egy posztó nadrágot szijjuval, egy pár tsizmát, két Inget, két lábravalót, egy nyakravalót...“

1796.

18. Sárosi János, „Zemplén vármegyének Tartzal nevü helységéből“, 35 éves, református; „a' haja még törökösön van nyirva, beszéll Magyarul, Tótul, Németül, Törökül és Olá hul“.

19. Bullius Thamás, Sáros Vármegyének Bartfeld nevü helységéből“, 38 éves, katolikus, magyar, német, tót török és oláh nyelven beszél; „a' haja törökösön meg-vagyon nyirva“.

1797.

20. Schneider Mihály, „a'ki származott Nemes Felső Fejér Vármegyéből, Ingadalról, de többnyire Szeben Székben Ruson... tartózkodott, a' Szebeni Jobbittó Házból... Békóstól el-szökött;“ 35 éves, beszél magyar, német, szász és oláh nyelven; „jár paraszt Ko'sókban, fejér sinórral ki-hányott kék posztó Laibliban, fekete sinóros fejér Nadrágban, Katona, nevezetesen Magyar gyalog Regimentbéli Topánkában...“

1798.

21. A nagyszebeni fogházból szökött Sloszszer György, született Kőhalomban, 36 éves; „öltözettye volt egy zöld posztó karaszetli, és laibli, kék posztóból lavagló nadrága, és stiblije...”

22. Visi Farkas, született Segesvárt, 19 éves; „egyéb nem volt a' testin egy ingnél, és lábravalónál, minden lábbelin kívül.”

23. Dumitru Kriszte, másképpen Krisztitze, Ujegyházszék Szászahusz falujából, 64 éves; „tsupán Oláh nyelven beszél, és Oláh köntöst visel”.

24. Marie lui Dumitru Kriszte, az előbbi felesége, 60 éves; „sokat beszél, hanem tsak a' maga született nyelvén, Oláh köntöst visel”.

25. Anna lui Tobdjer Lázár, az előbbieik leánya, 29 éves; „nem tud más nyelvet, Oláh köntösben szökött-el”.

26. Onye lui Radul Punzar, született Illenbach nevű faluban, 45 éves; „tsak Olá hul beszél, és Oláh köntösben szökött-el”.

27. Márton Ferenc, 50 éves, születésére nézve „Nemes Aranyas Széki Kertsedí, de Tordán lakván hamis levél tsinalásért fogatott volt-tel; beszél Magyarul, Olá hul, keveset Déákulis. Szökött-el a' Lábán lévő Békóval együtt, egy rossz fekete Tzondrába, félig félig el-vágott szárú fejér Harisnyában egy rossz kittsiny kerék Kalapban”.

1799.

28. Tóth Márton, „Kézdi Széki Mátisfalvi... Paraszt“, 25 éves, csak magyarul beszél; „haját bé-fonva viseli... bárány bőr Kosokba, Tzondrába, alól ujjos bárány bőr bundába, harisnyába, és tsizmába...”

29. Marosszékről, Bergenyéből szökött a 48 éves, disunit, vallásu, olá hul és magyarul beszélő Rajka Mihály feleségével, Akszinával, Juon, Josziv, Tódor fiaival, Mária leányával; „mindnyájon olyan köntösben jártak, ... millyent közöttünk az Oláhok szoktak viselni”.

30. Diószegi István, gyergyószárhegyi, 25 éves, római katolikus, „Molnár Mester Ember“; „el-vitt magával köppenyeget, kitlit, nadrágot, tsizmát 's inget, mindenből egyet, 2 lábra valót, nyakra való fátyalt, sapkát, és nadrág szijjat...”

31. Szóts Mihály, „Kraszna Vármegyei Plosvári“, 18 éves, református, „tsak magyarul tud“; „vitt el magával köppenyeget, dollmánt, nadrágot, tsizmát, nyakra valót, sapkát, és nadrág szijjat, mindenből egyet, effelett 2 Inget, és két lábravalót”.

32. Kováts József, udvarhelyszéki, oroszhegyi, 22 éves, római katolikus, a magyaron kívül „valamennyire olá hul-is beszél“; „vitt-el magával köppenyeget, dollmánt, nadrágot, tsizmát, inget, lábravalót, nyakravalót, sapkát, nadrág szijjat...”

33. Barna Imre, kükiüllőmegyei, egerestői, 18 éves, római katolikus, beszél magyarul és olá hul; „el-vitt magával egy nyakravalót, 1 kitlit, 1 inget, 1 nadrágot, 1 nadrág szijjat...”

34. Nagy József, csíkrákosi, 18 éves, római katolikus; „vitt el magával köppenyeget, kitlit, nadrágot, tsizmát, inget, lábravalót, nyakravalót, sapkát, nadrág szijjat...”

35. Szilágyi József „paraszt béres“, „született Zalányban, de Málnáson nevedkedett“, 20 éves, református, csak magyarul beszél; „az haját katonáson czopfba viseli... el-vitt magával két harisnya nadrágot, az egyiket lapos sinór vagyon; vagyon egy fél viseltes bogár hátú sinóros, rojtos, nagy lapos sarkantyú csizmájais, de többnyire bostkört visel. Vagyon egy új duffla széllyes pántlikás kalapja, más viseltebbis, bőr bundája, fekete fél viseltes czondrája, egy kender magos Liberia köpenyegé“.

36. Kuke Áron, „paraszt béres“, „másképpen Istvánnak-is hivattya magát“, született Oltszemen, 20 éves, református; „fekete hosszú czondrája, fehér harisnyája, sinór helyett kék posztóval, többnyire bostkört, mint sem csizmát visel, fekete új kalapot vitt, sárga haját inkább bé-fonva viseli: magyarul jól, oláhul igen keveset beszél“.

37. Thodor, vagy Szöts Miklós, „tanuló Márkosfalvi Paraszt Iffiu, vagy Reformatus Déák“, 22 éves; „szederjes rövid mentébe jár, kurta nyirett haját visel, Magyarul, Déákul, és Oláhul tud beszélteni“.

38. Pásztor János „tanuló Márkosfalvi Paraszt Iffiu, vagy Reformatus Déák“ 22 éves; „fekete Déák köntösben jár, rövid haját hordoz, Oláhul, Déákul, és Magyarul beszél.“

39. Vaszi Halmás, „Nemes Felső Fejér Vármegyei Sárpataki“, 32 éves, „nem edgyesült Görög Valláson lévő Dászkel, beszél Oláhul, és tudja az Oláh írást, Magyarul-is egy keveset ért“; „elszökött katona vasba, kalapba, fekete tzondrába, harisnyába, bostkorba“; „hosszu, Dászkel módjára körül el-nyirt fekete haju...“

40. Kretsun György, „Nemes Felső Fejér Vármegyei Királyhalmi“, 28 éves, „nem edgyesült Görög vallásu“; „visel kalapot, Oláh tzondrát, harisnyát, és bostkört, beszél Oláhul“.

1800.

41. Raduj János, 42 éves, oláh, unitus, kászonzakabfalvi, „két felöll bogos üstöke... egy ingbe, harisnyába, bostkorba, hajadon fön szökött el“.

42. Pujo György, 20 éves csíkszenttamási cigány; „fekete haja czopf módjára le fityeg a vállára... egy ingbe, harisnyába, bostkorba, fejér süvegbe szökött el...“

43. Bánú Ádám, 18 éves, kászonszéki cigány; „bajusztalan... egy ingbe, harisnyába, bostkorba, fejér süvegbe szökött el...“

44. Juhász Jánosné, 34 éves, tunsádi, római katolikus; „egy ingbe, fekete rokojába, roszt keszkenyőbe, mezitláb szökött el“ a csíksomlyói tömlőből.

45. Dima Katalin, 24 éves, kászoni cigány; „fekete haju, egy ágba bé fonva viseli... egy ingbe, roszt borozdás rokojába, a fején ruhát visel...“

46. János Birán, 29 éves, „Hátszeg vidéki Ponor Ohábai“, oláh vallásu s „tsak a' maga született nyelvén tud beszélteni“; „sárga gesztenye szín haju, két felől csimbókba kötve hordozza; hosszú rongyos

fehér Czondrában, a' térdin alól tsonka rongyos Oláh harisnyában, botoskorban, ugyan rongyos kalapban, az oldalán lévő szőr Tarisznyával, mely Csizma szarral meg vala bérlelve..."

47. Szatsali Petru Szetselan, vagy Sofia, 32 éves, nem egyesült görög vallású; „haját két felől, Oláh szokás szerént úgy nevezett tyikában viseli..."

1801.

48. Báts Flora, 42 éves, „Medgyes Széki Szász Iványfalvi, nem egyesült Görög Vallású... a'ki a maga születet Oláh nyelvén kívül Magyarul, és Szászul beszél"; „közönséges Oláh köntösben..."

49. Szóts János, „a'ki magát némellykor Bölöni Jánosnak, másszor Veress Jánosnak-is szokta hivattatni“, 60 éves, magyarul és oláhlul beszél, református; „Harisnyába, és Csizmába szokott járni“.

50. Berethalmi Szimion Andre, 28 éves, oláhlul és keveset magyarul is tud, görög vallású; „paraszt köntösbe szokott el..."

51. Sándor Szutsu, vagy Szóts Sándor, százivánfalvi, 34—35 éves, oláhlul beszél, „paraszt köntöst visel“.

1808.

52. Bogáts Augustinus, csikmadarasi, 28 éves, beszél magyarul és deákul; volt kék posztó nadrágja, zekéje csizmája..."

53. Salamon István, pálfalvi, 20 éves; „kék posztó Dolmányba, nadrágba, és csizmába“.

54. Balla István, szenttamási, 18 éves, beszé magyarul és deákul; „szokott köntössébe vándorlott-el... u. m. fekete zekébe, feje Harisnyába, és botoskorba“.

55. Mészáros Mihály, szentléleki, 23 éves; „deáknak való köntösbe fog járni“.

56. Barabás Sámuel, albisi, 18 éves; „volt fekete posztó bundája, lájblija, nadrágja, tsizmája és süvege“.

57. Mirtse Antal, barátosi, 20 éves, magyarul és deákul beszél; deákos fekete magyar mentét visel“.

58. Hadnagy József, zabolai, 19 éves, beszél magyarul és egy keveset oláhlul; „feje harisnyája vagyon, és fekete zekéje“.

59. Osváth József, pákei, 20 éves; „mint Deák fekete magyar mentébe jár..."

60. Vida Ferenc, pákei, 18 éves; „fekete magyar mentét visel, a'milyenbe a' Deákok járnak“.

1815.

61. Moldován Philipp, „Nemes Aradvármegyei, Silingai, 57 éves, nem egyesült görög vallású; „viselt egy fekete kerék kalapot, feje kabonitzát, oltska topánkát, beszél oláhlul, cigányul, és egy kevéssé magyarul..."

62. Sima Jankó, másként Csovika, „a'ki születésére nézve Parátzi, Nemes Temesvár vármegyei“, 33 éves, nem egyesült görög vallású; „viselt egy oltska kerék kalapot, egy oltska feje kabonitzát, és egy pár oltska topánkát... beszél tsak oláhlul“.

63. Trailla Mares alias Csuka „Nemes Temesvármegyei Parátzi“, 25 éves, nem egyesült görög vallású, „beszél tsak oláhul“; „oltska kerek kalapba, egy oltska fejr kabanitzába, és egy oltska bőr topánkába...“

64. Tatár István „Fel Csik Széki Jenőfalvi közlakos“, 22 éves, unitus, magyarul jól, oláhul csak keveset beszél; „szökött el Czondrában, Harisnyában, botskorban...“

65. Ábrahám János, „Nemes Közép Szolnak Vármegyébe Zilah Mező Városból való, éves, református, beszél magyarul és keveset oláhul; „gesztenye színü öszülni kezdett hajú oláhosan lefésülve... vékony hegyes bajusszu... egy oltska kalapba, lengeteg úgy neveztetett szürke Darótzba, kék rongyos Lájzbiba, gatyába, és botskorba...“

66. Majlát Graecuj „Küküllő Vármegyei Szantsali“, 34 éves, „a haját elől bé fonva, hátra hajtva viseli, visel harisnyát, czondrát...“

67. Dunya Alexandru, „beszél Oláhul, meg lehetősen magyarul, és németül, a' Benyotzki Nemes Gyalog Regementyében szolgált Obsitos Katona“, 50 éves; szökött el fekete viseltes kerek kalappal, szürke Czondrába, fejr harisnyába, bötšköröson“.

68. Vaszie Röskaletz, 26 éves, nem egyesült görög vallású, hosszu-falusi; „visel fehér süveget bárány bőrből, új gyólts inget, fejr harisnyát, fejr kurta ujjas köntöst durva gyóltsból, és czepeköt“.

69. Nicolaj Graeda, „Oláh, Oh-Toháni“, 32 éves, nem egyesült görög vallású; „visel mejrevalót, kerek kalapot, fejr Zeke harisnyát és czepeköt“.

70. Toma Kerimán, „születésére nézve Oláh, Farkas Vágói“, 40 éves, nem egyesült görög vallású; „visel egy bőr mellyre valót, fejr Zeke harisnyát, fekete kerek kalapot, és czepeköt“.

71. Scholtz Ferenc „Borussiai, Königsburgi... 'Semplés“, 25 éves, katolikus; „visel fekete pantallon nadrágot“.

1816.

72. Hersli Ferenc „Nemes Bihar Vármegyei Erádoni“, 45 éves, magyarul jól, németül és oláhul valamelyest beszél; „szökött-el egy Ju bőr hosszu bundába, kék lájbiba, kerek tetejü rosz kalapba, rosz csizmába, gatya szárba...“

1823.

73. Jakab Miklós „Maros Széki, Harasz Keréki“, 37 éves, református; „szöke hajú, bajusszu és pofa szakállu“.

1840.

74. Kovács, vagyis Bandi András, „Pusztá-Kalánba tartózkodott“ s „születésére nézve magyar“, 46 éves, református, „beszél jól magyarul, magyarországi diálectussal, ezenkívül oláhul is jól tud, keveset németül, nagy ló csiszár“; „visel kék posztó magyar nadrágot, magyar szederjes spenczelt, hasnló színü mellényt, és magyar kordovány eszimat sarkantyúval...“

1852.

75. Porun Eván, zaláni, 27 éves, görög vallású, beszél magyarul, „öltözettye-is magyaros“.

Év nélkül.

76. Kósa Benjámín, „Doboka Vármegye Magistratuális Tömlőtzeből“ szökött, „az haját horgas Füsüre vágva viseli, Reformatus, mint egy 20 Esztendő, beszéll Magyarul, Déakul és Olá hul, vitte el magával egy pár rongyos ki hasított szederjes Nadrágot, egypár rozsz Tsizmat, egy kék Lájbit, egy fél viseltes ujjas Köpenyeget, közép szerü magasságu tetejü viseltes kalapot“.

A felsorolt adatok néprajzi értékelése egyelőre igen nehéz, mert tekintetbe véve a hasonló anyagközlések (Györffy István, Zoltai Lajos, Banner János, stb. közlései) csekély számát, kevésnek kell minősítenünk az eddig előkerült adatszerü anyagot ahhoz, hogy az analógia-kereső munkát lehetővé tegye. Az elmúlt századok magyarországi úri és városi viseletének rekonstruálása már ma is aránylag könnyü, a hagyományörző társadalmi rétegek viseletét viszont jórészt csak a körözölevelek és más források feldolgozása után fogjuk megismerni; körözvények pedig csaknem minden közlevéltárban vannak s fokozatos feldolgozásuk értékes adatokat ígér.

Az itt nyújtott anyag áttekintését megkönnyebbítendő, alább adjuk betűrend szerint a közölt 76 személyleírásban előforduló viseleti darabokat s azok lelőhelyét.

bajusz 4, 43, 65, 73. — *bakancs* 1. — *bocskor* 6, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 46, 54, 64, 65, 67. — *bunda* 14, 28, 35, 56, 72. — *cepó* 68, 69, 70. — *condra* 27, 28, 35, 36, 39, 40, 46, 64, 66, 67. — *csatt*, -os *nyakravaló* 1. — *csizma* 2, 3, 12, 17, 28, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 49, 52, 53, 56, 72, 74, 76. — *daróc* 65. — *dolmány* 13, 31, 32, 53. — *ékszer* 9. — *fátyol* lásd *nyakravaló*. — *gatya* 6, 65, 72. — *gomb* 7. — *guba* 6. — *hajviselet* 2, 4, 6, 8, 9, 10, 13, 18, 19, 28, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 45, 46, 47, 65, 66, 76. — *harisnya* 27, 28, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 46, 49, 54, 58, 64, 66, 67, 68, 69, 70. — *harisnya-nadrág* l. *harisnya*. — *ing* 3, 4, 6, 7, 12, 16, 17, 22, 30, 31, 32, 33, 34, 41, 42, 43, 44, 45, 68. — *kabanica*, *kabonica* 61, 62, 63. — *kalap* 1, 15, 27, 35, 36, 39, 40, 46, 61, 62, 63, 65, 67, 69, 70, 72, 76. — *kaput* 1, 3, 4. — *káraszetli* 21. — *keszkenyő* 2, 44. — *kitli* 12, 30, 33, 34. — *kozok* 20, 28. — *köntös* 3, 4, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 38, 48, 50, 51, 54, 55, 68. — *köpenyeg* 3, 4, 7, 30, 31, 32, 34, 35, 76. — *kötő* 14. — *lábbeli* l. *lábravaló*. — *lábravaló* 7, 9, 12, 15, 16, 17, 22, 30, 31, 32, 34. — *lajbli* 1, 2, 3, 4, 7, 13, 20, 21, 56, 65, 72, 76. — *mellény* 74. — *mejjrevaló* 69, 70. — *mente* 13, 37, 57, 59, 60. — *mezitláb járás* 44. — *nadrág* 1, 3, 4, 5, 12, 13, 16, 17, 20, 21, 30, 31, 32, 33, 34, 52, 53, 56, 71, 74, 76. — *nadrágszűj* 12, 16, 17, 30, 31, 32, 33, 34. — *nyakravaló* 1, 6, 12, 13, 16, 17, 30, 31, 32, 33, 34. — *öltözet* 2, 21, 75. — *pantallon nadrág* l. *nadrág*. — *pántlika* 35. — *prém* 7, 13. — *rokoja* 44, 45. — *ruha* 11. — *ruha* (elő~) 2. — *ruha* (a fején ruhát visel) 45. — *sapka* 7, 30, 31, 32, 34. — *sarkantyú* 35, 74. — *spencel* 74. — *stibli* 4, 21. — *süveg* 5, 6, 42, 56, 68. — *szakáll* 73. — *szűj* l. *nadrágszűj*. — *soknya* 2, 14. — *szür* 15. — *tarisnya* (ször~) 46. — *topánka* 20, 61, 62, 63. — *zeke* 5, 13, 52, 54, 58. — *zeke-harisnya* l. *harisnya*. — *zsinór* 3, 4, 5, 13, 20, 35, 36.

Közli VAJDA LÁSZLÓ